

Valenkät – Valguide

1. Sverige behöver fler företag som kan anställa men företagen anger ofta att arbetsgivaravgiften är för hög och ett hinder. Anser du att Sverige behöver höja eller sänka sina arbetsgivaravgifter? Ange den nivå som du vill sänka till eller höja till.

V: Vänsterpartiet har idag ingen plan på att vare sig höja eller sänka arbetsgivaravgifterna, däremot är vi emot den nedsättning regeringen har gjort för 19-23-åringar.

M: Moderaterna vill sänka arbetsgivaravgifterna, arbetskostnaderna i Sverige behöver sänkas. Samtidigt står Sverige inför stora investeringsbehov i försvar, rättsväsende och infrastruktur. En sänkning av arbetsgivaravgiften behöver ställas emot behovet av viktiga investeringar samt mot andra skattesänkningar, därav kan vi inte uttala om oss hur mycket eller exakt när en sänkning kan genomföras.

MP: Samma nivå som nu men med ett utvidgat Växa-stöd, så att fler egenföretagare under en längre tid kan ha lägre arbetsgivaravgift för de första anställda.

L: Liberalerna vill göra det billigare för företag att anställa. Höga arbetsgivaravgifter är en påfrestande kostnad för många företagare och behöver sänkas. Liberalerna vill göra den sänkta arbetsgivaravgiften för unga permanent och utöka växastödet till minst 10 anställda, men utesluter inte heller en generell sänkning av arbetsgivaravgiften.

S: Vi ser i nuläget inget behov av att sänka arbetsgivaravgiften. Specifika och väl riktade justeringar kan dock vara effektiva som jobbpolitiska verktyg i händelse av en fördjupad lågkonjunktur. Till exempel var de en del av de krispaketet för småföretag som den S-ledda regeringen införde under pandemin.

C: Sänkta arbetsgivaravgifter är en grundpelare i Centerpartiets ekonomiska politik. Vår senaste budgetmotion innehöll en total sänkning av arbetsgivaravgiften med 13,3 miljarder 2026 och sammanlagt med 57 miljarder till och med 2030. I ett första skede vill vi permanent slopa arbetsgivaravgifterna helt för följande utvalda kategorier:

- småföretag upp till tio anställda
- grupper som måste in på arbetsmarknaden: unga och de med ingångslöner
- långtidsarbetslösa

SD: Arbetsgivaravgiften är för hög och vi vill sänka den. Samtidigt ska man ha respekt för att det är en kostsam reform som måste vägas mot andra prioriteringar. Vi kan därför inte ange någon specifik nivå eller ett specifikt datum för en sådan sänkning.

KD: Sverige behöver sänka arbetsgivaravgifterna, särskilt för småföretag och i situationer där de har som störst betydelse för att skapa jobb. Kristdemokraterna vill rikta sänkningar till unga och göra det mer attraktivt att anställa den första medarbetaren. Här är det viktigt att utveckla och förstärka växa-stödet, som innebär sänkta arbetsgivaravgifter vid den första anställningen. Genom att bredda och förlänga detta stöd kan fler småföretag ta steget att anställa.

2. Många småföretagare brottas med att förstå och hantera komplicerade regelverk. Kan du ge exempel på något regelverk du skulle vilja förenkla eller avskaffa?

V: Vänsterpartiet vill förenkla för ensamföretagares möjligheter att vara föräldralediga. Vi vill också göra det enklare, inför kommande generationsskiften, att ta över företag genom att utöka möjligheten till tjänstledighet för att ta över eller starta ett företag från dagens 6 månader till 12 månader.

M: Ett prioriterat område för Moderaterna är att förenkla miljöbalken. Moderaterna vill se en process där ansökningar delas upp i komplicerade och enkla fall. De enkla fall ska utgöra merparten av alla ansökningar och bör påverka många små och medelstora företag. Vi har tagit flera steg mot detta under mandatperioden men arbete måste slutföras under kommande mandatperiod.

MP: Vi vill bidra till att minska tiden småföretagare måste lägga på administration genom satsningar som förenklar kontakten mellan företag och myndigheter, som minskar företags uppgiftslämnarbörda, och som stärker Regelrådets resurser att utföra ett arbete för att ta bort krångliga regler som inte behövs.

L: Liberalerna vill genomföra en bred skattereform för att förenkla och förbättra hela skattesystemet. I en sådan översyn vill vi exempelvis se över momsatserna och göra dem mer enhetliga och förutsägbara. Företag ska kunna fokusera på att få sin verksamhet att växa, inte behöva ägna sig åt momskrångel.

S: Många företagare upplever att regelverken är för krångliga och betungande, det hämmar tillväxten. Regler ska vara proportionerliga och ändamålsenliga. Vi vill bland annat genomföra:

- En ökad digitalisering hos myndigheter för att småföretagare ska få snabb och enkel återkoppling kring skatter, tillstånd och regelverk.

- Satsningar för att korta betaltiderna för småföretag genom att bland annat kräva rapportering till Bolagsverket för att komma närmare EU-kommissionens krav om en maxtid på 30 dagar.
- Ökad strömlinjeformning av våra regelverk genom att ge tydligare uppdrag om regelförenkling till myndigheter.

Slutligen välkomnar vi EU-kommissionens arbete med att minska regelbördan för små- och medelstora företag i syfte att stärka EU:s konkurrenskraft och att vi fortsatt arbetar med hållbarhet och arbetstagares rättigheter.

C Tyvärr finns det alltför många exempel på hur byråkrati hämmar den svenska företagsamheten. Vi vill därför inrätta en helt ny avregleringsmyndighet som ska ersätta Förenklingsrådet, Implementeringsrådet och Regelrådet. Den nya myndigheten ska ha mandat att granska och föreslå att regler rivs upp. Vi har också föreslagit att fler myndigheter ska införa ”regulatoriska sandlådor” där nya innovationer kan testas i en kontrollerad miljö utanför befintliga regelverk för att främja utveckling, särskilt inom tech- och energisektorerna.

SD Jag delar den bilden och därför har vi i Sverigedemokraterna (i vårt samarbete med regeringen) legat på för det strukturella regelförenklingsarbetet. Detta har under mandatperioden och resulterat i Förenklingsråd, Implementeringsråd, myndighetsuppdrag om regelförenkling, nya strukturer för att hantera frågorna mellan departementen med mera. Som politiker tycker jag det är viktigt att säkerställa rätt processer och strukturer för att kunna stoppa överimplementering av kommande EU-direktiv, samt systematiskt beta av den existerande omotiverade regelbördan. Så säkerställer man tempo och långsiktighet i arbetet, sedan blir det upp till näringslivet genom exempelvis Förenklingsrådet att peka ut exakt vilka regelverk som bör förenklas eller avskaffas. Ska jag ändå nämna något har det så kallade matkravet i anslutning till alkoholserving länge funnits på min lista över obsoleta regler och snart försvinner det. Framöver vill jag även se att politiken tar tag i den compliance-industri som hämmar det svenska näringslivet kring exempelvis hållbarhetsrapportering.

KD Ett centralt område är redovisnings- och revisionsreglerna, där kraven ofta är oproportionerliga för små företag. Kristdemokraterna vill höja gränsen för revisionsplikt, förenkla bokföringsregler och införa standardiserade, enklare rapporteringsmodeller för de minsta företagen. Därutöver bör tillståndsprocesser kortas och samordnas bättre, exempelvis inom miljö- och livsmedeltillsyn. En viktig princip är att införa en ”en in, två ut”- regel för ny lagstiftning, samt att konsekvensanalyser ska göras ur småföretagarperspektiv innan nya regler införs.

3. Hur vill du förbättra småföretagares tillgång till kapital och finansiering i Sverige, särskilt i uppstarts- och tillväxtfasen?

V Ett dynamiskt näringsliv kräver fungerande kapitalförsörjning. Här spelar särskilt de lokala bankerna en nyckelroll med sin lokala kännedom och nära kontakt med företagen. Vi vill förenkla för småföretagare att få banklån och föreslog i vår budget för 2026 att Almi skulle få särskilda medel för att påbörja detta arbete.

M Vi vill i huvudsak förbättra möjligheterna genom förbättrat företagsklimat. Bland annat genom att stärka kapitalmarknaden ytterligare och göra Sverige till ett mer attraktivt land att investera igenom till exempel förstärkt FoU-avdrag. Staten är sällan en bra investerare, det viktigaste är att skapa goda förutsättningar för privata investerare att våga satsa på nya idéer.

MP Vi driver på för att det ska bli lättare att bygga lokalt kapital via till exempel sociala fonder, som kan stödja småföretag. Starka småföretag behövs också för den gröna omställningen, och inte minst för det behöver företag kapital och minskade risker, särskilt i osäkra tider. Vi vill använda offentliga verktyg mer för att mobilisera och minska riskerna för privata investeringar som bidrar till innovation och grön omställning.

L För att främja fler småföretagares tillgång till kapital, särskilt i uppstarts- och tillväxtfasen, skulle Liberalerna vilja stärka kreditgivningens villkor och säkerställa att småföretag får bättre tillgång till lån via statligt stödda kreditgarantier. Vi vill också utvidga dagens regler för kvalificerade personaloptioner för att Sverige ska bli ett mer attraktivt land att växa sitt företag i och för att fler ska kunna gå från startup till scale up.

S I Sverige ska företag våga testa nya idéer och kunna växa. Företagsklimatet för innovativa företag måste förbättras genom tydliga och förutsägbara regler och genom enklare tillgång till riskkapital och investeringsstöd. Vi behöver förbättra förutsättningarna för start-ups, och vi vill se bättre varumärkes- och patentskydd. För att öka konkurrenskraften ska branschriktade samverkansprogram utvecklas.

Det statliga exportfrämjandet spelar en central roll för att dessa företag ska kunna växa och ta steget ut på den internationella marknaden, oavsett var i landet och i vilken bransch de befinner sig i. Genom att utveckla satsningen på regionala exportcentrum och öka samarbetet mellan aktörerna inom regional exportsamverkan kan mindre företags internationaliseringsbehov mötas på ett bättre sätt.

C Vi vill stärka förutsättningarna för både privat och statligt kapital, med särskilt fokus på innovation och tidiga skeden. Till skillnad från en del andra partier tycker vi att det är självklart att staten ska kunna agera som en kompletterande medfinansierare för innovationer där risken är för hög för enbart privat kapital eller där vägen till marknaden är lång. Vi vill också förbättra tillgången till mikrolån, vilket kan vara avgörande för personer som vill ta ett första steg mot eget företagande.

SD Tillgång till kapital är avgörande för att småföretag ska kunna starta, växa och anställa. På en perfekt marknad allokeras kapital korrekt utifrån marknadens principer utan politisk inblandning. Trots det vittnar vissa om att det särskilt i uppstarts- och tillväxtfasen kan vara svårt att attrahera finansiering. Därför finns det offentlig marknadskompletterande

finansiering av olika slag. Den behöver ses över, förenklas och samordnas bättre för att bli mer träffsäker. Samtidigt bör möjligheterna till förmånliga personaloptioner förbättras, så att mindre och växande företag kan attrahera och behålla kompetens utan att belastas av höga initiala lönekostnader. Tillsammans med regelförenkling och ökad förutsägbarhet stärker detta både företagens kapitaltillgång och deras långsiktiga konkurrenskraft.

KD Kristdemokraterna vill stärka småföretagens tillgång till kapital genom bättre villkor för investeringar och genom att underlätta generationsskiften. Det är viktigt att fler företag kan växa utan att hindras av brist på finansiering eller regelverk som försvårar ägarförändringar. Samtidigt vill vi se att företagsstöden används mer effektivt och riktas så att de i större utsträckning når små och växande företag.

4. Vilka åtgärder vill du genomföra för att minska småföretagens administrativa börda och rapporteringskrav till myndigheter?

V Vänsterpartiet vill stärka ensamföretagens skydd, så att det är mer likt det som anställda har vid arbetslöshet. Vi vill även underlätta för små företag att få banklån. Vi ser också utmaningar kring kommande generationsskiften som troligen kommer öka framöver och vill därför utöka möjligheten till tjänstledighet för att ta över eller starta ett företag, från dagens 6 månader till 12 månader.

M Moderaterna var drivande i att förenklingsrådet och implanteringsrådet infördes. Vi vill att deras arbete fortsätter och utökas i omfattning. Vi vill på sikt se en gemensam digital portal för alla myndigheter, kommunala och statliga, där företag kan få råd, följa och rapportera ärenden. Moderaterna vill att regelbördan minskar med 35 procent för småföretag och att principen om 1 regel in – 2 ut ska gälla generellt.

MP Vi vill minska uppgiftslämnarbördan och bland annat förbättra samverkan mellan myndigheter, så att inte mer information måste skickas flera gånger om av småföretagare.

L Liberalerna vill att det ska vara möjligt för företagare att rapportera till alla myndigheter gemensamt en gång. Detta skulle ge företagare mer tid att fokusera på det som skapar värde, istället för att ägna sig åt byråkratiska processer. Dessutom behöver överimplementeringen av EU-lagstiftning, så kallad goldplating, motverkas.

S För att fler småföretag ska kunna växa och överleva krävs ett målmedvetet regelförbättringsarbete. Det handlar om att säkerställa hög kvalitet i regelgivning och tillämpning, men också om god service, korta handläggningstider och ett bemötande som underlättar istället för att försvåra. Regler måste vara proportionella och ändamålsenliga så att den administrativa bördan minskar över tid.

Vi vill se en ökad digitalisering hos myndigheter för att småföretagare ska få snabb och enkel återkoppling kring skatter, tillstånd och regelverk. Detta är ytterligare ett steg för att förenkla kontakten mellan entreprenör och myndighet och frigöra tid för företagarna att fokusera på verksamheten.

Vidare skapar långa betaltider stora problem för många företag, särskilt små och medelstora, som får svårt att hantera sin likviditet och planera sin verksamhet. När kapital binds upp i väntan på betalning ökar kostnaderna för finansiering vilket minskar möjligheterna till investeringar och tillväxt, samtidigt som risken för konkurser ökar. Kortare betaltider skulle stärka företagens förutsättningar och bidra till ett mer robust näringsliv.

C Centerpartiet vill skapa en "en väg in"-funktion hos myndigheter som länsstyrelser och kommuner där företagslotsar ska vägleda och samordna kontakter med alla relevanta myndigheter för att minska krångel, till exempel vid tillståndsprocesser. Vi vill även få till en ordning inom statsförvaltningen där departement och myndigheter systematiskt och i dialog med företagarorganisationer, går igenom befintliga regler för att sortera ut och förenkla de regelverk som upplevs som krångligast. Vi vill också införa tydliga servicedirektiv i myndigheternas regleringsbrev, så att ett gott bemötande blir en självklar del av deras uppdrag.

SD Inrättandet av ett förenklingsråd och ett implementeringsråd är ett viktigt steg, där det senare särskilt ska säkerställa att EU lagstiftning inte överimplementeras på ett sätt som missgynnar svenska småföretag. Många rapporteringskrav har sitt ursprung i EU regelverk, men Sverige har alltför ofta valt en strängare eller mer omfattande tillämpning än nödvändigt. Därför vill vi stärka den nationella konsekvensanalysen vid EU implementering och tydligare värna det handlingsutrymme som finns inom EU-rätten. Sverigedemokraterna ser dessa reformer som en bra början, men kommer noggrant följa genomförandet för att säkerställa att regelförenklningar blir konkreta och faktiskt leder till minskad administration och lägre kostnader för småföretagen, inte minst i kontakten med myndigheter.

KD Den administrativa bördan måste minska genom både strukturreformer och digitalisering. Kristdemokraterna vill införa "en regel in, två regler ut" – principen, men också skapa ett mer sammanhållet system där företag lämnar uppgifter en gång till en myndighet som sedan delar informationen vidare. Digitala "en väg in" lösningar bör byggas ut så att företagare får en samlad kontaktpunkt med myndigheter. Därtill bör rapporteringskrav ses över regelbundet och förenklas, särskilt för små företag som saknar egna administrativa resurser.

5. Idag är det många småföretagare som får stå för sjuklönekostnaden när en anställd skadat sig i hemmet eller på fritiden. Hur tycker du sjuklöneansvaret borde se ut framgent för en småföretagare som är arbetsgivare? Hur vill du underlätta sjuklöneansvaret?

V Vi har tidigare föreslagit att företag med få anställda inte ska behöva betala sjuklön och ser positivt på att vidare utreda en sådan lösning.

M Moderaterna anser att sjuklöneansvaret bör vara begränsat för skador som uppkommit på fritiden. Sjuklöneansvaret är en av de högsta trösklarna för småföretag att våga anställa. Regelverken bör ses över i syfte att öka viljan för små företag att anställa.

MP Vi vill återställa ersättningen för höga sjuklönekostnader. Vi ser det som en bra investering som underlättar ekonomin för småföretagare och främjar fler anställningar.

L Liberalerna anser att sjuklöneansvaret för småföretagare bör slopas, samtidigt som arbetsgivarnas incitament att förebygga arbetsrelaterade skador och sjukdom blir tydligare. I första hand bör ett avskaffande av den andra sjuklöneveckan prioriteras eller ett slopat sjuklöneansvar för de allra minsta företagen.

S En konkret reform som vi vill genomföra som skulle underlätta för små och medelstora företag är att införa ett högkostnadsskydd vid höga sjuklönekostnader. Småföretagare skapar många nya jobb i Sverige men är oftast små verksamheter som inte kan bära för höga sjuklönekostnader. Vi vill därför att ett sådant stöd ska finnas för småföretag.

C Sjuklöneansvaret är i dag en alldeles för stor risk för småföretagare. Därför vill vi återinföra det högkostnadsskydd för sjuklönekostnader som regeringen avskaffade. Det skyddet är avsett att kompensera små företag för höga kostnader när en anställd blir sjuk, oavsett orsak till sjukdomen. I våra budgetförslag har vi avsatt pengar för att finansiera det.

SD Vi i Sverigedemokraterna menar att sjuklöneansvaret i sin nuvarande form utgör en alltför tung börda för småföretagare. För ett större företag kan en sjukskrivning vara hanterbar, men för ett litet företag kan en eller två anställdas frånvaro få stora ekonomiska konsekvenser. Därför vill vi se en förändring där staten tar ett större ansvar. För det första bör perioden där arbetsgivaren betalar sjuklön kortas. Idag ligger ansvaret på arbetsgivaren i 14 dagar, och vi anser att det är rimligt att staten går in tidigare. Detta gäller särskilt små företag.

KD I det stora hela tycker vi att reglerna är väl avvägda men vi vill underlätta rekryteringen av långtidsarbetslösa. För att skapa bättre förutsättningar för de som varit borta från arbetsmarknaden under en längre tid på grund av sjukdom vill Kristdemokraterna utreda möjligheten att slopa sjuklöneansvaret för företag som rekryterar en person som är långtidssjukskriven. På så sätt försvinner en stor del av osäkerheten och den ekonomiska risken för företagaren, vilket kan bidra till att fler långtidssjukskrivna får möjligheten att återigen få ett arbete att gå till och kollegor att dela arbetslivet med.

6. Många småföretagare har stora svårigheter att hantera nuvarande höjningar av energi- och bränslepriser, på vilket sätt vill ni hantera den uppkomna situationen?

V Vi vill säkra rimliga och stabila elpriser i hela landet, bland annat genom att frikoppla det svenska elpriset från den dyra utländska elen och satsa stort på billiga, förnybara energilag. På så sätt får vi både billigare elpriser och sätter fart på elektrifieringen, vilket samtidigt tar oss ur det dyra fossilberoendet.

M Regeringen har sänkt skatterna på bränsle i flera omgångar samt sänkt reduktionsplikten vilket kraftigt sänkt bränslepriserna. Vi har lagt om hela energipolitiken, satsat på att återuppbygga ett kraftsystem med kärnkraft som levererar el till låg kostnad dygnet runt, vi har stoppat Socialdemokraternas effekttariffer och sänkt elskatten. Moderaterna har varit drivande inom området och avser att fortsätta vara det framöver.

MP Miljöpartiet är djupt bekymrade över det faktum att nuvarande regering inte gjort någonting för att ta svenska företag ur det fossilberoende som gör oss sårbara för sådana här prischocker, utan snarare förvärrat situationen. Vi vill satsa stort på att svenska ska bli kvitt fossila bränslen genom massiva investeringar och stöd för att öka elektrifieringen och hjälpa både hushåll och företag att ställa om. Vi föreslår också att återinföra och bredda stödet till mindre företag för energieffektiviseringsåtgärder. Vi utesluter inte heller andra typer av stöd till mindre företag beroende på hur situationen utvecklar sig.

L Liberalerna, i regeringen, sänker skatten på drivmedel tillfälligt i vårändringsbudgeten för att underlätta för företagen, särskilt de allra minsta. Vi driver på för att bygga ny kärnkraft och vill fortsätta sänka elskatten, för att pressa ned de höga elpriserna. Vi vill också införa ett elprisområde i Sverige för att alla företag ska ha lika billigt elpris i hela landet och konkurrera på lika villkor.

S Låga och stabila elpriser är en viktig fråga både för hushåll och företag. Stigande elnätskostnader, svårbegripliga och missriktade effekttariffer och otydliga besked om elstöd kräver nu åtgärder. Vi vill pausa införandet av nya elnätsavgifter, få ett fungerande elstöd på plats och säkerställa att svenska flaskhalsavgifter används i Sverige – inte förs över till EU.

När det gäller det ökade drivmedelspriserna till följd av kriget i Iran och efterföljande störningar av oljeleveranser förbi Hormuzsundet har vi krävt tillfälliga sänkningar av drivmedelsskatterna. Vi välkomnar därför att regeringen har hörsammat detta krav och har ett sådant förslag i vårändringsbudgeten.

C De stigande priserna är ytterligare ett tydligt bevis på att vi både behöver få fart på elektrifieringen och fasa ut oljeberoendet. Den omställningen har gått alldeles för långsamt med Tidöregeringen. Prisutveckling riskerar att få stora konsekvenser för småföretagen om inga åtgärder vidtas. Vi tycker att det regeringen presenterade i sin vårbudget var otillräckligt och det är uppenbart att regeringen saknar en sammanhängande plan för energipolitiken. I vår vårbudgetmotion, som kommer om någon vecka, kommer vi att presentera hur vi avser att möta kostnadsutvecklingen.

SD Sverige kan inte påverka världsmarknadspriset på olja, men vi kan påverka de politiska kostnadspåslag som slår mot företag och hushåll. Därför har vi tillsammans med regeringen beslutat om en tillfällig sänkning av skatten på bensin och diesel. Vilken väntas resultera i att literpriset på bensin blir en krona lägre än det annars skulle vara, för diesel 40 öre lägre. Dessutom kommer regeringen att ansöka hos EU-kommissionen om att kunna sänka drivmedelsskatten ännu mer om det skulle behövas.

När det gäller elpriserna krävs både kortsiktiga och långsiktiga åtgärder. Tidöpartierna gör rätt som systematiskt arbetar för att säkerställa nyinvesteringar i kärnkraft. På sikt kan den bidra kraftigt till elsystemet och producera stora mängder el och effekt. På kortare sikt ser vi att gaskraft kan fungera som en brygga innan ny kärnkraft finns på plats. Vidare har Sverigedemokraterna och regeringen infört ett elstöd om 2,4 miljarder kronor som betalas ut till hushållen i juni och beredskap för ytterligare åtgärder finns. När hushållen drabbas av tillfälliga mycket höga elräkningar är det inte rimligt att staten skor sig och vi menar att den andel av elkostnaderna som utgör statliga intäkter över tid behöver minska. Vi vill därför stoppa framtida indexhöjningar av elskatten och i stället påbörja en successiv nedtrappning med EU:s miniminivå som ambition.

KD För att hantera de höga energi- och bränslepriserna vill Kristdemokraterna kombinera kortsiktiga och långsiktiga åtgärder. På kort sikt handlar det om sänkta drivmedelsskatter och riktade lättnader för företag som drabbats hårt. På längre sikt krävs investeringar i stabil och planerbar energiproduktion, inklusive kärnkraft, för att pressa priserna och skapa förutsägbarhet. Även regelförenklingar för energiinvesteringar och effektivare elnätsutbyggnad är viktiga delar för att stärka företagets konkurrenskraft.

7. Är du beredd att verka för ett reformerat yrkesutbildningssystem där även lärlingssystem ingår?

V Det är ett intressant förslag, men Vänsterpartiet har ännu inte tagit ställning till det.

M Moderaterna vill genomföra en bred lärlingsreform med ett enhetligt regelverk som gäller oavsett utbildningsform. Vi vill också inrätta en ny tvåårig yrkesskola med omfattande arbetsplatsförlagt lärande i nära samverkan med näringslivet, samt utöka branschskolorna. Arbetsgivare som tar emot lärlingar ska få rabatt på arbetsgivaravgiften.

MP Ja. Miljöpartiet är berett att verka för ett reformerat yrkesutbildningssystem där lärlingssystem kan ingå, under förutsättning att utbildningen håller hög kvalitet, ger god handledning och inte blir en återvändsgränd utan möjlighet till vidare studier.

L Liberalerna vill reformera yrkesutbildningssystemet och främja lärlingssystemet som ett sätt att knyta utbildning närmare arbetsmarknadens behov. Genom att erbjuda fler lärlingsplatser kan vi både underlätta för unga att få relevant arbetslivserfarenhet och ge företagen tillgång till välutbildad arbetskraft.

S Yrkesprogrammen är ryggraden i Sveriges kompetensförsörjning. För att locka fler till dessa utbildningar behöver deras status höjas ytterligare. Bland de delar som vi vill vidareutveckla finns exempelvis lärlingsutbildningar men också branschskolor och yrkescollege.

Vi vill ta initiativ för att samarbeta med näringslivet och branscher för att identifiera kommande kompetensbehov och se över möjligheten att utveckla utbildningsformer som kan hjälpa till att säkerställa att utbildningen är relevant för de branscher där

kompetensbrist råder. Det kan till exempel röra sig om ökad flexibilitet att kunna kombinera utbildning och en subventionerad anställning. Genom att koppla utbildningar närmare arbetsmarknadens behov kan vi skapa fler jobb och stärka Sveriges konkurrenskraft.

C Ja, vi är starka förespråkare för ett utbyggt lärlingssystem för att stärka yrkeskompetensen i Sverige. Vi vill att det ska införas ett sammanhållet lärlingssystem där lärlingar får lön och tydliga krav, och mottagande företag får större och tillräcklig kompensation, och där det finns starka ekonomiska drivkrafter för både lärling och arbetsgivare att fullborda lärlingskapet med ett yrkesbevis.

SD Ja. Tillsammans med regeringen har vi genomfört flera satsningar på yrkesutbildningar. Vi i Sverigedemokraterna är positiva till lärlingsutbildningar, som vi anser fyller en viktig funktion för många unga som är på väg ut på arbetsmarknaden. Vi vet att det är ett effektivt sätt att hålla nere ungdomsarbetslösheten. Vi vill dock se en ”svensk modell” för detta i samråd med arbetsmarknadens parter.

KD Kristdemokraterna vill stärka yrkesutbildningen och förbättra kopplingen mellan skola och arbetsliv. Fler vägar in i arbete behövs, och utbildningen behöver i högre grad möta arbetsmarknadens behov.

8. Fler småföretagare utsätts för brott än tidigare och känslan av otrygghet ökar. Vad vill du göra för att fler småföretagare ska känns sig trygga och brotten mot småföretagare ska minska?

V Vi har föreslagit att polisens arbetsmetoder, som bilpatrullering ska utvärderas. Bland annat är fotpatrullering en ovanlig arbetsmetod för polisen. Polisen behöver vara mer närvarande i t.ex. butikscentrum och på andra platser där risken för brott är stor, för att stärka tryggheten. Vi vill också att bankerna ska ta större ansvar för att stoppa bedrägerier som ofta drabbar småföretagare. Det finns flera exempel på enkla åtgärder som bankerna skulle kunna genomföra för att försvåra för bedragarna. Till exempel införa överföringsfördröjningar och beloppsbegränsningar, manuella kontroller vid misstänkta transaktioner, spärr mot överföringar till icke godkända konton och ytterligare bevis för att du är du vid betalningar över ett visst belopp.

M Moderaterna vill se Effektivare tillträdesförbud till butik, stärkt samverkan mellan polis och näringsliv, fler lokala poliser med områdesförankring, stoppa kriminell infiltration av företag och ge Brå uppdrag att kartlägga brott mot näringslivet. Vi måste upprätthålla en nolltolerans mot vardagsbrott som drabbar företag. Det är lika viktigt som att stoppa brott mot privatpersoner.

MP Småföretagare ska inte tvingas utstå hot, trakasserier eller risken för att utsättas för ekonomisk brottslighet. För att öka tryggheten och minska brotten som riktas mot det lokala

näringslivet är förebyggande insatser helt avgörande. Vi påbörjade ett arbete när vi satt i regering och gjorde det bland annat möjligt att införa ett tillträdesförbud till butiker för vissa personer. Men vi vill göra mer, vi behöver inte minst fler områdespoliser som kan bidra till trygghet, förebygga och tidigt upptäcka brott i lokalområden. Vill vi också skärpa minimistraffet för rån och begränsa den så kallade mängdrabatten. Risken för att småföretagare utsätts för ekonomiska brottslighet måste också stoppas.

L Fler brott ska stoppas och fler ska klaras upp. Liberalerna vill anställa fler poliser som kan patrullera och skapa trygghet, men också utreda fler brott mot företag, som idag ofta blir liggande i byråådan.

S Det är oacceptabelt att butiksägare, företagare och anställda utsätts för brott. Gängbrottsligheten drabbar inte bara samhället genom skjutningar och sprängningar utan de arbetar även med att utpressa företagare och själva driva företag för att kunna tvätta sina svarta pengar. Vi anser att denna unikt allvarliga situation kräver ett nytt angreppssätt. Vi vill se en maffialag för att kunna fängsla gängtopparna. Gängens nyrekrytering ska hindras med ökad övervakning, punktmarkering av ungdomar i riskzon och ett riskfamiljsprogram. Arbetslivskriminaliteten ska bekämpas och fiffel med skatter, arbetsvillkor och utnyttjandet av arbetskraft måste stoppas.

I mars 2021 trädde den nya lagen om tillträdesförbud till butik i kraft, vilken i juli 2022 utvidgades till att även omfatta badanläggningar och bibliotek. Mot bakgrund av de senaste årens hänsynslösa och riskfyllda skjutningar bland vanligt folk inne på gallerior och köpcentrum anser Socialdemokraterna att lagstiftningen bör breddas till att också omfatta dessa. Lagens begränsning till personer över femton år bör samtidigt avskaffas.

En viktig åtgärd runt om i landet handlar om att öka polisens närvaro. Vi kommer avbryta den nedläggningsvåg av polisstationer vi sett de senaste åren och införa det som kallas ”reglerad inställetid”, dvs att polisen likt brandkåren idag, ska kunna vara på plats inom rimlig tid i hela landet. Vi kommer också fortsätta den utbyggnad av polisen som vi påbörjade under förra mandatperioden, målet är 50 000 anställda år 2032, varav minst 34 000 ska vara poliser.

C Centerpartiet ser brottslighet som drabbar småföretagare som ett allvarligt samhällsproblem som hämmar tillväxt och skadar tilltron till rättsstaten. För att öka tryggheten vill vi prioritera de så kallade mängdbrotten genom ökad polisiär närvaro i hela landet och säkerställa att polisen utreder och klarar upp fler stölder och bedrägerier, eftersom många anmälningar från företagare idag läggs ned trots tydlig bevisning. Vi vill också agera kraftfullt mot organiserad och upprepad brottslighet genom att se över straffrabatter och se till att vanemässiga stölder i större utsträckning bedöms som stöld av normalgraden.

SD Lag och ordning har varit och förblir en profilfråga för oss i Sverigedemokraterna. Tillsammans med regeringen har vi fokuserat på detta under mandatperioden och det går nu åt rätt håll, den grova brottsligheten har gått tillbaka. Det återstår mycket att göra, exempelvis vad gäller småbrottslighet. Nu är ett större reformpaket på väg som bland annat inkluderar ett borttagande av den så kallade ”mängdrabatten”, så att snatterier,

vandalism och så vidare faktiskt leder till påföljd. Vidare pågår ett arbete pågår för att låta tullen genomföra effektivare gränskontroller. Vi i Sverigedemokraterna vill också gå längre med att bekämpa skuggsamhället och illegal migration. Slutligen är lag och ordning i slutändan en mycket bred fråga som exempelvis involverar fungerade skola och socialtjänst.

KD Det är inte acceptabelt att småföretagare ska behöva leva med stölder, hot och trakasserier som en del av sin vardag. Kristdemokraterna vill se skarpa åtgärder mot brott som drabbar företagare, särskilt upprepad brottslighet och mängdbrott. Det ska inte löna sig att systematiskt begå brott mot företag. Vi vill också stärka det förebyggande arbetet genom bättre samverkan mellan polis, kommuner och näringsliv, en tydligare nationell kartläggning samt förbättrad informationsdelning mellan myndigheter. Därtill behöver företagares integritet stärkas, exempelvis genom att enskilda firmor inte ska behöva använda personnummer som identifikation.

9. Hur vill du göra så att fler småföretagare kan bli delaktiga i offentlig upphandling?

V Vi vill att offentliga aktörer ska ge tydlig information och rådgivning kring anbudsprocessen. Vi anser även att upphandlingar i större utsträckning bör ta hänsyn till de lokala företagen och deras erfarenheter.

M Moderaterna vill se över LOU för att förenkla lagstiftningen och göra det möjligt för fler mindre företag att lägga anbud. Krångliga regler och alltför stora upphandlingsvolymerna stänger i dag ute småföretag. Genom minskat regelkrångel och mindre upphandlingspaket ökar konkurrensen – vilket ger både bättre kvalitet och lägre kostnader för skattebetalarna.

MP Vi ser offentlig upphandling som ett väldigt viktigt område som bör utvecklas för att bli ett än mer grönt, hållbart och rättvist verktyg. Vi driver på för förbättringar på nationell nivå och lyfter på lokal nivå vikten av att dela upp upphandlingar i mindre delar för att göra det lättare för mindre företag att vara delaktiga och lägga anbud.

L Liberalerna ser det som viktigt att fler småföretagare får möjlighet att delta i offentliga upphandlingar. Genom att förenkla, dela upp och digitalisera upphandlingsprocesserna till exempel i en upphandlingsportal kan vi göra det lättare för småföretag att delta i den offentliga marknaden.

S Mindre företag kan ofta erbjuda flexibla lösningar som svarar mot särskilda behov. Det gäller att skapa tillräckligt attraktiva upphandlingar som såväl stora som små företag vill och kan lämna anbud i. Företagens kostnader för att delta i offentliga upphandlingar vägs mot chanserna att vinna kontraktet. Det är viktigt att små och medelstora företag nås av

information om hur ett upphandlings- och anbuds-förfarande går till, vilka affärsmöjligheter som finns och var de kan vända sig för att få vägledning och stöd.

Något som är ännu viktigare är att det offentliga ska skapa spelregler som gynnar schysst företagande. Företag som bryter mot dessa förstör för alla de företag som gör rätt för sig. Det undergräver också fundamenten i vår svenska modell. Det är viktigt att den offentliga upphandlingen används aktivt för att bekämpa arbetslivskriminalitet och osund konkurrens.

C Den offentliga upphandlingen måste bli enklare och mer tillgänglig för små och medelstora företag. I dag trängs små företag ofta bort av krångliga regler och stora kontrakt. Centerpartiet förordar därför att stora upphandlingar delas upp i mindre delar när det är möjligt. Det ökar chansen för småföretag att lämna anbud och stärker konkurrensen, särskilt på landsbygden där marknaden ofta domineras av ett fåtal stora leverantörer. Vi vill också se över lagen om offentlig upphandling (LOU) för att förhindra missbruk av överprövningar, där stora aktörer överklagar i syfte att fördröja eller slå ut mindre konkurrenter.

SD Höga trösklar som stänger ute småföretag från upphandlingar ska motverkas. Sverigedemokraterna och regeringen har påbörjat och delvis genomfört flera åtgärder: förenkling, ökat småföretagsfokus, modernisering av upphandling och ökad transparens. Däremot återstår frågan om höjda direktupphandlingsgränser. Vi avser fortsätta på den inslagna vägen för att fler småföretag ska bli delaktiga i offentlig upphandling.

KD För att fler småföretagare ska kunna delta i offentlig upphandling vill Kristdemokraterna förenkla regelverken och göra processerna mer tillgängliga. Kravställningen behöver vara proportionerlig och mindre administrativt tung så att mindre aktörer inte stängs ute i onödan. Det är också viktigt med bättre dialog och tidig information inför upphandlingar så att företag får goda möjligheter att förbereda sina anbud. Upphandling ska utgå från bäst värde för skattebetalarnas pengar, där kvalitet och pris vägs samman.

10. Hur vill du göra det enklare att starta och driva företag i Sverige?

V Vi vill göra det enklare för små företag att få banklån och kapital. Vi vill även skapa en starkare trygghet för företagare, t.ex. genom bättre socialförsäkringar så att ensamföretagens skydd liknar det som anställda har. Vi ser också utmaningar kring kommande generationsskiften och vill därför utöka möjligheten till tjänstledighet för att ta över eller starta ett företag, från dagens 6 månader till 12 månader.

M Minskade och enklare regelverk inom alla offentliga nivåer. Ett heltäckande företagsprotal, likt Danmark, där man kan följa och sköta ärenden mot det offentliga. Lågre skatter på bolag, löner och anställning. Samt arbeta för att förändra synen på

företagande, det är en fundamental del av samhället som bidrar till att göra oss rikare tillsammans.

MP Miljöpartiet vill göra det enklare att starta, driva och utveckla företag genom att minska regelkrångel, förenkla myndighetskontakter och bidra med rätt förutsättningar från statligt håll genom förbättrad infrastruktur, kompetensförsörjning och smarta investeringar. Vi vill skapa bättre villkor och sociala skyddsnet för att tillvarata människors entreprenörskap.

L Liberalerna vill göra enklare att starta och driva företag i Sverige genom fler regelförenklningar och genom att göra det billigare att anställa. Till exempel genom att stoppa överimplementeringen av EU-lagstiftning, utvidga växstödet och slopa företagens sjuklöneansvar.

S Vi vill se fler nya jobb i små och medelstora företag i hela landet. Det kräver att villkoren för att starta, driva och utveckla företag förbättras i såväl landsbygd som stad. Företagsklimatet för innovativa företag måste förbättras genom tydliga och förutsägbara regler och genom enklare tillgång till riskkapital och investeringsstöd.

Vi vill driva på för en ökad digitalisering hos myndigheter för att småföretagare ska få snabb och enkel återkoppling kring skatter, tillstånd och regelverk. Det ska vara enkelt att göra rätt.

Vi vill säkerställa kortare betalningstider för småföretag genom att bland annat kräva rapportering till Bolagsverket för att komma närmare EU-kommissionens krav om en maxtid på 30 dagar. När kapital binds upp i väntan på betalning ökar kostnaderna för finansiering vilket minskar möjligheterna till investeringar och tillväxt, samtidigt som risken för konkurser ökar.

Vi vill införa ett högkostnadsskydd vid höga sjuklönekostnader för små och medelstora företag. Småföretagare skapar många nya jobb i Sverige men är oftast små verksamheter som inte kan bära för höga sjuklönekostnader.

C Vi vill göra det enklare och billigare att starta och driva företag genom lägre kostnader, mindre krångel och tydliga, långsiktiga spelregler. Små företag som vill växa ska mötas av bättre villkor – därför vill vi slopa arbetsgivaravgifterna för företag upp till tio anställda under de första åren och sänka dem permanent för unga, långtidsarbetslösa och andra som behöver en väg in på arbetsmarknaden.

Regelkrånglet ska minska kraftigt. Företag ska ha en tydlig väg in till myndigheter, och vi vill inrätta en ny regelförenklingsmyndighet med mandat att ta bort onödiga och krångliga regler, med särskilt fokus på hur de slår mot små företag. Samtidigt vill vi korta långa och oförutsägbara tillståndsprocesser, inte minst för miljötillstånd, för att främja investeringar och tillväxt.

För att stärka småföretagens ekonomi vill vi förbättra tillgången till kapital, särskilt i uppstarts- och tillväxtfaser, genom bättre förutsättningar för både privat kapital, statlig

medfinansiering och mikrolån. Vi vill också återinföra högkostnadsskyddet för sjuklönekostnader för att minska riskerna för små arbetsgivare.

Offentlig upphandling ska bli mer tillgänglig för småföretag. Därför vill vi dela upp stora upphandlingar i mindre delar och se över LOU för att minska missbruk av överprövningar som tränger undan mindre aktörer. Samtidigt vill vi öka tryggheten för småföretagare genom fler poliser, bättre utredning av stölder och bedrägerier samt kraftfullare åtgärder mot organiserad och återkommande brottslighet.

SD Småföretagen har en avgörande betydelse för Sveriges sysselsättning och jobbskapande. Näringspolitiken bör därför fokusera på att undanröja de hinder som försvårar för företag att starta, växa och anställa. Det handlar om regelförenklingar, konkurrenskraftiga och förutsägbara skatter samt minskade sjuklönekostnader. Genom att sänka trösklarna för företagande stärks både tillväxten och den långsiktiga sysselsättningen.

KD Att starta och driva företag ska vara enkelt, förutsägbart och attraktivt. Kristdemokraterna vill därför sänka kostnader, förenkla regler och förbättra tillgången till kapital. Entreprenörskap bör stärkas i utbildningssystemet, exempelvis genom att fler elever får chansen att prova att driva Ung Företagsamhet. Samtidigt behövs ett tydligare småföretagarperspektiv i all politik, där konsekvenser för mindre företag alltid vägs in. I grunden handlar det om att visa större tillit till företagare och skapa ett klimat där fler vågar ta steget att starta och växa.